

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

STYLISTIC FEATURES OF ENGLISH SCIENTIFIC DISCOURSE

Томчаковська Ю.О.,

orcid.org/0000-0003-0117-2704

доктор філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри іноземних мов

Національного університету «Одеська юридична академія»

Томчаковський О.Г.,

orcid.org/0000-0001-6586-8095

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри прикладної лінгвістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

Сташук Т.І.,

orcid.org/0000-0002-3475-6530

асистент кафедри іноземних мов

Національного університету «Одеська юридична академія»

У статті здійснено комплексний аналіз стилістичних особливостей англomовного наукового дискурсу як багаторівневої системи, що поєднує лінгвістичні, риторичні та когнітивно-комунікативні характеристики. Метою дослідження є визначення лексико-граматичних і риторико-стилістичних доміант академічного письма в різних галузях знань та з'ясування впливу нових форматів наукової комунікації й технологій штучного інтелекту на трансформацію академічного стилю. Матеріалом дослідження стали англomовні наукові тексти гуманітарного, юридичного та економічного спрямування, що репрезентують різні типи академічного мислення й дискурсивної практики. Результати аналізу засвідчили, що гуманітарний науковий дискурс відзначається високою термінологічною насиченістю, складною синтаксичною організацією, частим уживанням номіналізацій, засобів епістемічної модальності та аналітичної аргументації. Юридичний дискурс, навпаки, характеризується формалізованістю, доктринальністю, нормативною визначеністю, активним використанням пасивних конструкцій і цитуванням авторитетних джерел, що забезпечує логічну послідовність та об'єктивність викладу. Економічний науковий дискурс тяжіє до лаконізму, практичності та комунікативної ефективності, виявляючи динамічну граматику, активні дієслівні форми й рекомендаційний стиль, спрямований на вироблення рішень і застосування результатів на практиці. Встановлено, що нові формати наукової комунікації (препринти, відкриті журнали, мультимодальні публікації) сприяють стандартизації структури, посиленню прозорості методів, появі декларацій про використання ШІ та формуванню нового типу академічної відповідальності. Сучасний англomовний науковий дискурс розвивається у напрямі технологічності, мультимодальності, міждисциплінарності й підвищеної етичності, що засвідчує перехід від традиційного текстоцентричного стилю до гнучкої, інтерактивної та відкритої моделі наукового спілкування.

Ключові слова: англomовний науковий дискурс, академічний стиль, лексико-граматичні особливості, риторико-стилістичні доміанти, дисциплінарна варіативність, наукова комунікація, цифровізація.

The article presents a comprehensive analysis of the stylistic features of English scientific discourse as a multi-level system combining linguistic, rhetorical, and cognitive-communicative characteristics. The aim of the study is to identify the lexico-grammatical and rhetorical-stylistic dominants of academic writing across different fields of knowledge and to determine the impact of new forms of scientific communication and artificial intelligence technologies on the transformation of the academic style. The research material consists of English-language scientific texts in the humanities, law, and economics, which represent various types of academic thinking and discursive practice. The findings show that the humanitarian scientific discourse is characterized by high terminological density, complex syntactic organization, frequent use of nominalizations, epistemic modality, and analytical argumentation. In contrast, the legal discourse is marked by formalization, doctrinality, normative precision, active use of passive constructions, and extensive citation of authoritative sources, which ensure logical consistency and objectivity of presentation. The economic and managerial discourse demonstrates conciseness, practicality, and communicative efficiency, featuring dynamic grammar, active verbal forms, and a recommendatory style oriented toward decision-making and the practical application of results. It is established that new formats of scientific communication (preprints, open-access journals, and multimodal publications) contribute to the standardization of structure, the enhancement of methodological transparency, the introduction of AI-use declarations, and the formation of a new type of academic responsibility. Modern English scientific discourse is evolving toward technological support, multimodality, interdisciplinarity, and increased ethical sensitivity, marking the transition from a traditional text-centered model to a flexible, interactive, and open system of scholarly communication.

Key words: English scientific discourse, academic style, lexico-grammatical features, rhetorical-stylistic dominants, disciplinary variation, scientific communication, digitalization.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці науковий дискурс розглядається як особливий тип комунікації, що має власні закономірності організації, мовні та стилістичні ознаки [1]. Англомовний науковий дискурс посідає провідне місце в глобальному академічному середовищі, адже англійська мова виконує роль міжнародної мови науки. Попри численні дослідження, присвячені граматичним, семантичним і прагматичним аспектам академічного мовлення, питання стилістичних особливостей англомовного наукового тексту залишається недостатньо висвітленим у зіставному та функціональному вимірах [2; 3; 5]. Зокрема, відкритими залишаються проблеми взаємодії об'єктивності та авторської модальності, балансу між формальністю і доступністю викладу, а також впливу жанрових і дисциплінарних чинників на вибір стилістичних засобів. Потребує подальшого аналізу використання сучасних комунікативних стратегій у цифровому академічному просторі, де трансформуються традиційні норми наукового стилю. Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного опису стилістичних особливостей англомовного наукового дискурсу, виявлення його доміант, варіативності та тенденцій розвитку під впливом глобалізаційних і технологічних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних підходів до стилістики англомовного наукового дискурсу спирається на жанрово-риторичну традицію та корпусні описи. У збірнику *Academic Discourse Across Disciplines* окреслено міждисциплінарну варіативність академічних жанрів і риторичних ходів, що зумовлює відмінності у ступені формальності, видимості автора та організації аргументації; водночас наголошено на спільних комунікативних цілях, які формують стильові конвенції незалежно від галузі знань [1]. Корпусні дослідження підтверджують, що академічне письмо характеризується підвищеною лексичною щільністю, розгорнутими іменниковими групами, частішим використанням номіналізацій і складнопідрядних структур порівняно з розмовним мовленням; ці параметри мають прямі дидактичні наслідки для ЕАР-навчання [4]. Новіші праці деталізують дисциплінарні градієнти складності та стилістики у студентських текстах. Так, показано системну різницю між «hard» і «soft» науками у виборі синтаксичних шаблонів, маркерів авторської позиції та ступені стандартизації риторичних ходів [2; 5]. Такі висновки уточнюють модель жанрових очікувань, оскільки у точних дисциплінах домінує

конденсований, процедурно орієнтований стиль із високою часткою технічної лексики, тоді як гуманітаристика допускає ширший спектр оцінних і інтерпретативних засобів [2; 5].

Паралельно вибудовується соціально-педагогічний вимір академічного письма. Дослідження засвідчують, що успішність академічного письма залежить не лише від мовної компетенції, а й від доступу до жанрових практик, менторської підтримки та розуміння локальних етичних і стилістичних норм; бракує прозорих механізмів навігації між дисциплінарними очікуваннями та інституційними вимогами [6; 7].

Цифровізація та поява інструментів штучного інтелекту змінюють контекст створення академічних текстів. Підкреслюється подвійний ефект – потенційне полегшення мовної редакції та форматування при одночасних ризиках стандартизації стилю, зниження авторської відповідальності та безпеки освітнього середовища, що вимагає прозорих політик розкриття використання ШІ та перегляду критеріїв оцінювання письма [3].

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у виявленні та систематизації стилістичних особливостей англомовного наукового дискурсу на матеріалі статей із різних галузей знань, представлених у провідних англомовних наукових виданнях. Дослідження спрямоване на встановлення взаємозв'язку між жанровими, дисциплінарними та комунікативними характеристиками текстів, а також на визначення тенденцій еволюції наукового стилю в умовах глобалізації та цифровізації академічного середовища. **Завдання дослідження:** проаналізувати теоретичні підходи до визначення стилістичних параметрів англомовного наукового дискурсу; визначити лексико-граматичні та риторико-стилістичні доміанти наукових текстів у межах різних дисциплін; порівняти мовні й композиційні особливості текстів гуманітарного, юридичного та економічного спрямування; окреслити вплив нових форматів наукової комунікації та технологій штучного інтелекту на трансформацію академічного стилю.

Матеріали дослідження становлять наукові тексти з трьох авторитетних англомовних джерел: *English Language and Linguistics* (Cambridge University Press) [8]; *Harvard Law Review* [9]; *Harvard Business Review* [10]. Вибір матеріалу зумовлений прагненням охопити тексти різних галузей знань (лінгвістики, права та менеджменту) з метою виявлення спільних і варіативних рис стилістичної організації англомовного наукового дискурсу.

Виклад основного матеріалу. У наукових текстах журналу *English Language and Linguistics* [8] переважає термінологічна точність і структурна складність, що проявляється у великій кількості номіналізацій, складених іменникових груп і послідовному використанні технічної лексики типу *morphosyntactic agreement*, *lexical distribution* чи *corpus analysis*. Стиль відзначається обережною модальністю, де автори формулюють висновки через дієслова на зразок *suggest*, *seem*, *appear*, уникаючи категоричності. Синтаксис тяжіє до складнопідрядних конструкцій, що забезпечують логічну зв'язність аргументації. Риторично цей дискурс характеризується послідовною структурою, чітким формулюванням дослідницьких питань і глибокою міжтекстовою зв'язаністю через численні посилання на попередні емпіричні роботи. Стиль є нейтральним, доказовим і академічно виваженим, що відповідає вимогам сучасної лінгвістичної науки.

У публікаціях *Harvard Law Review* [9] спостерігається висока формалізація мовлення й перевага доктринальної термінології, характерної для юридичної аргументації. Лексика насичена термінами на зразок *jurisdiction*, *precedent*, *constitutional doctrine*, а граматична структура відзначається частим уживанням пасиву, інверсії та складних атрибутивних груп. Зазначені засоби підкреслюють об'єктивність і безособовість викладу. Риторична організація текстів вибудовується за моделлю логічного доведення – від постановки правової проблеми через аналіз судових рішень і попередніх доктрин до оцінки наслідків для розвитку правової системи. Аргументація базується на цитуванні авторитетів, що створює ефект академічної легітимності. Стиль поєднує полемічну енергію з формальною точністю, забезпечуючи переконливість через логічну послідовність та нормативну визначеність.

У текстах *Harvard Business Review* [10] простежується інша стилістична домінанта – орієнтація на практичність, доступність і мотиваційний вплив. Лексика є сучасною, з великою кількістю дієслів дії (*lead*, *manage*, *decide*, *innovate*), виразів поради чи заклик до дії. Граматика тяжіє до активних конструкцій і коротких речень, що підсилюють динаміку викладу. Модальність має характер рекомендацій: замість безособових конструкцій уживаються прямі поради, а звернення до читача створює ефект діалогу. Риторично тексти структуровано у формі практичних настанов, кейсів чи сценаріїв, де теоретичне узагальнення переходить у прикладне рішення. У такий спосіб формується гібридний стиль між академічним

аналізом і публіцистичною інтерпретацією, зорієнтований на фахівців і управлінців.

Порівняльний аналіз свідчить, що лексико-граматичні засоби та риторико-стилістичні стратегії в різних дисциплінах залежать від комунікативної мети. У лінгвістичному дискурсі домінує наукова об'єктивність і термінологічна точність, у юридичному – формалізована аргументація та нормативність, а в бізнесовому – прагматична дієвість і переконливість через спрощені синтаксичні структури та експресивні апеляції до досвіду. Дані відмінності відображають дисциплінарну специфіку наукового стилю, але водночас засвідчують його адаптивність і здатність трансформуватися під впливом цільової аудиторії й соціального контексту.

Гуманітарні наукові тексти характеризуються високою термінологічною насиченістю у поєднанні з аналітичною, часто теоретико-методологічною лексикою. Для них типовими є номіналізації, розгорнуті іменникові групи, широке використання віддієслівних іменників і складнопідрядних конструкцій, що забезпечують максимальну точність дефініцій і складну ієрархію понять. Модальність переважно обережна: автори активно застосовують засоби епістемічного пом'якшення на кшталт *seem*, *appear*, *suggest* у відповідних перекладних або англomовних фрагментах, чітко маркують межі узагальнень і позначають обмеження дизайну дослідження. Композиційно такі тексти тяжіють до класичної наукової архітекτονіки з анотацією, проблематизацією, оглядом літератури, методами, результатами та обговоренням; інтертекстуальність висока, посилання виконують не лише довідкову, а й аргументативну функцію, вибудовуючи дискусивне поле навколо дослідницького питання. Аргументація розгортається від теоретичного рамкування до інтерпретацій результатів із постійними зіставленнями з попередніми студіями.

Юридичні наукові тексти демонструють іншу логіку мовної економії та композиції. Лексика доктринально маркована, значну частину становлять терміни, що кодифікують правові категорії, процедури та стандарти доведення. На граматичному рівні часті пасивні конструкції, безособові формулювання, довгі атрибутивні ланцюжки, які відтворюють формалізовану структуру норм і тлумачень. Модальність більш визначена порівняно з гуманітаристикою, так, автор прагне до нормативної ясності, але водночас утримує баланс між категоричністю і посиланням на прецеденти, стандарти перевірки та межі застосовності

висновків. Композиційно такі тексти будуються як послідовна реконструкція правової позиції: постановка проблеми, виклад релевантних норм і прецедентів, аналітичне тлумачення, зіставлення конфліктних підходів, формулювання критеріїв і висновків для практики. Примітки-виноски мають високу щільність і часто виконують роль додаткових блоків аргументації, підкріплюючи основний текст авторитетними джерелами.

Економічні та менеджеріальні наукові тексти зорієнтовані на перехід від аналітики до практичних рекомендацій, що зумовлює іншу мовну і композиційну стратегію. Лексика більш операційна, з великою часткою дієслів дії й термінів, які описують процеси прийняття рішень, управління змінами, оцінку ризиків та ефективність. Синтаксис компактніший, частіше використовуються активні конструкції та короткі речення з чітко маркованими причинно-наслідковими зв'язками. Модальність має рекомендаційний характер, оскільки автори формулюють рамки дій, умови застосування та очікувані результати, нерідко доповнюють аргументи емпіричними ілюстраціями, узагальненими кейсами, схемами чи таблицями. Композиційно ці тексти відкриваються постановкою управлінської проблеми й контексту, далі пропонують аналітичну модель або концептуальну рамку, після чого переходять до конкретизованих кроків упровадження й висновків щодо обмежень та напрямів подальших досліджень.

Порівняльно можна підсумувати, що гуманітарний дискурс підтримує високу щільність термінів і складний синтаксис для тонкої концептуалізації, юридичний – формалізує доведення через доктринальну лексику та ієрархію джерел, натомість економічний – оптимізує виразальні засоби під практичну застосовність і швидке сприйняття. Відмінності у виборі лексики, типовій синтаксичній організації, ступені модальності й композиції прямо відбивають різні моделі доказовості, цільові аудиторії та очікуваний спосіб використання знання: від теоретичного осмислення і дискусійної інтегрованості, через нормативну визначеність і процедурну легітимність, до управлінської дієвості й трансферу результатів у рішення та політики.

Нові формати наукової комунікації зміщують акценти академічного стилю від суто текстоцентричного викладу до прозорого, даноорієнтованого та мультимодального представлення знання. Поширення препринтів і відкритого рецензування стимулює оперативність і публічність аргументації, тому зростає роль коротких, виразних вступів

із чітким формулюванням внеску, обов'язкових розділів про обмеження дослідження та розширених описів методів і даних. Стандарти відтворності (опис протоколів, посилання на відкриті репозиторії, версіонування коду) формують більш жорстку композиційну рамку: методологічні підрозділи стають довшими й точнішими, з'являються сталі шаблони звітності й чеклісти, а візуалізації та таблиці беруть на себе значну частину пояснювальної функції. Паралельно зростає частотність метадискурсивних маркерів, що керують читачем у середовищі гіперпосилань і додаткових матеріалів, а до основного тексту дедалі частіше додаються *plain-language summaries* для міждисциплінарної аудиторії.

Технології штучного інтелекту впливають на академічний стиль двовекторно: вони полегшують мовно-редакційні та рутинні операції і водночас спричиняють нормативні зсуви у бік прозорості авторства та відповідальності за зміст. Інструменти на кшталт лінгвістичних асистентів і генеративних систем вирівнюють поверхневі показники тексту, знижуючи варіативність стилю й стимулюючи більш стандартну фразеологію, проте підвищують вимоги до точності тверджень, перевірки фактів і чіткого розрізнення між «AI-assisted» та «AI-generated» внеском, що відображається композиційно у появі окремих декларацій про використання ШІ, деталізації розділів про методи обробки даних і джерела, а також у посиленій увазі до епістемічної модальності.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу узагальнити основні закономірності стилістичної організації англомовного наукового дискурсу та виявити тенденції його розвитку в сучасному академічному середовищі. Академічний стиль англійської мови виявляє виразну дисциплінарну варіативність: гуманітарні тексти тяжіють до теоретичності, високої лексичної щільності, складної синтаксичної організації та використання епістемічної модальності; юридичні тексти вирізняються формалізованістю, доктринальною термінологією, логічною послідовністю викладу та нормативною визначеністю, що забезпечує аргументативну чіткість; економічні тексти, навпаки, орієнтуються на лаконізм, практичність і комунікативну ефективність, що виявляється у переважанні активних конструкцій, коротких речень і рекомендаційної модальності.

Спільною рисою для різних типів наукового дискурсу є прагнення до балансу між об'єктивністю й авторською модальністю, між формальністю викладу та зрозумілістю для міждисциплі-

нарної аудиторії. Академічний стиль поступово стає більш гнучким та адаптивним, поєднуючи традиційні риси наукового письма з елементами інтерпретативності, пояснювальності та авторської саморефлексії.

Вплив нових форматів наукової комунікації (відкритих платформ, препринтів, мультимедійних публікацій) спричинив зміну риторичної організації текстів. Зростає роль стандартизованих структур, чітких описів методів, візуалізацій, коротких анотацій і *plain-language summaries*, що забезпечують прозорість дослідження та полегшують міждисциплінарне сприйняття. Академічне письмо стає більш структурова-

ним, технологічно підтриманим і доступним для широкого кола читачів.

Технології штучного інтелекту також суттєво впливають на академічний стиль, сприяючи автоматизації мовного редагування, узгодженню лексики та синтаксису, проте водночас актуалізують питання авторської відповідальності, перевірки фактів і прозорості використання цифрових інструментів. Сучасний академічний дискурс поступово перетворюється на динамічну систему, у якій поєднуються раціональність, структурна чіткість, комунікативна ефективність і цифрова відкритість, що визначає новий етап розвитку наукової комунікації в англомовному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Academic Discourse Across Disciplines / eds. K. Hyland, M. Bondi. Bern: Peter Lang, 2006. (Linguistic Insights). P. 68–70.
2. Ahmad M., Mahmood M. A., Siddique A. R. Features characterizing academic writing: A corpus-based research on dissertations from hard and soft science disciplines. *City University Research Journal of Literature and Linguistics*. 2023. Vol. 6, № 1. P. 61–78. DOI: <https://doi.org/10.17323/jle.2024.21618>.
3. Ahmad S. F., et al. Impact of Artificial Intelligence on Human Loss in Decision Making, Laziness and Safety in Education. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2023. Vol. 10, № 1. P. 1–14. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01787-8>.
4. Biber D., Gray B., Staples S. Contrasting the grammatical complexities of conversation and academic writing: Implications for EAP writing development and teaching. *Language in Focus*. 2016. Vol. 2, № 1. P. 1–18. DOI: <https://doi.org/10.1515/lifjlsal-2016-0001>.
5. Dong J., Wang H., Buckingham L. Mapping out the disciplinary variation of syntactic complexity in student academic writing. *System*. 2023. Vol. 113. P. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.system.2022.102974>.
6. Eze S. C., Inegbedion H. Key factors influencing academic performance of international students' in UK universities: a preliminary investigation. *British Journal of Education*. 2015. Vol. 3. P. 55–68. DOI: 10.37745/bje.vol3.no5.p55-68.2013.
7. Gupta S., Jaiswal A., Paramasivam A., Kotecha J. Academic Writing Challenges and Supports: Perspectives of International Doctoral Students and Their Supervisors. *Frontiers in Education*. 2022. Vol. 7:891534. DOI: 10.3389/educ.2022.891534.
8. English language and linguistics. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/english-language-and-linguistics>
9. Harvard Law Review. URL: <https://harvardlawreview.org/category/articles/>
10. Harvard Business Review. URL: <https://hbr.org>

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025